

**VISOKA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA ZA
OBRAZOVANJE VASPITAČA "MIHAILO PALOV" - VRŠAC**
ȘCOALA UNIVERSITARĂ DE STUDII DE SPECIALITATE PENTRU
INSTRUIREA EDUCATORILOR "MIHAILO PALOV" - VÂRȘET
UČHI ŠKOLA PALE STRUKOVNE STUDIJE
PALE SIKAVIPE VINAJENGO "MIHAILO PALOV" VRŠAC
**UNIVERSITATEA DE VEST „AUREL VLAICU”,
ARAD, ROMANIA**

UDK 371.95

ISSN 1820-1911

**DAROVITI
U PROCESU
GLOBALIZACIJE**

Z B O R N I K 16

Vrșac - Arad , 2011.

VISOKA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA ZA OBRAZOVANJE
VASPITAČA "MIHAILO PALOV" - VRŠAC
UNIVERSITATEA DE VEST „AUREL VLAICU”, ARAD, ROMANIA

Izdavači:

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov” - Vršac
Universitatea de Vest „Aurel Vlaicu”, Arad, Romania

Za izdavače:

akademik Lizika Mihuc
akademik Grozdanka Gojkov

Zbornik uredili:

akademik Grozdanka Gojkov, doc. dr Aleksandar Stojanović

Redakcija:

prof. dr A. Ilika, Arad, Rumunija
prof. dr S. Kurteš, Kembridž, V. Britanija
prof. dr M. Zuljan, Ljubljana, Slovenija
dr A. Kolak, Zagreb, Hrvatska
akademik M. Milin, Arad, Rumunija
prof. dr Lj. Kevereski, Bitolj, Makedonija
prof. dr V. Nojman, Temišvar, Rumunija
dr N. Sturza - Milić

dr M. Maran
mr A. Gojkov - Rajić
mr J. Prtljaga
dr T. Nedimović
dr E. Činč
doc. dr Aleksandar Stojanović,
gl. i odgovorni urednik

Anonimne recenzije (domaće i inostrane)

Lektor i prevodilac rezimea:
engleski jezik - mr Jelena Prtljaga

Lektori:

mr Dragana Josifović (srpski jezik)
dr Branduša Žujka (rumunski jezik)

Likovni urednik:

Jovan Suhecki

Korektura i kompjuterski slog:
doc. dr Aleksandar Stojanović

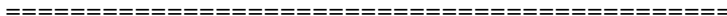
ISSN 1820-1911
ISBN 978-86-7372-131-6

Štampa: Tuli, Vršac
Tiraž: 100 primeraka

**DAROVITI U
PROCESU GLOBALIZACIJE**

**SUPRADOȚII ÎN PROCESUL
DE GLOBALIZARE**

**THE GIFTED IN THE PROCESS
OF GLOBALIZATION**

Predrag Prtljaga

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje

vaspitaca „Mihailo Palov“ – Vršac

jpivan@sezampro.rs

UDK: 371.95

ISBN 978-86-7372-131-6, 16 (2011), p.547-557

Pregledni rad

Global-IT-izacija

Rezime: Pad Berlinskog zida, odnosno ujedinjenje „dve“ Nemačke, može figurativno označiti početak procesa globalizacije. Paralelno sa ovim procesom, ali bez političke pozadine, razvija se i informatika, koja će uskoro postati svetski prisutna pojava, ali i jedno od osnovnih sredstava za postizanje globalnih, pa i političkih, ciljeva.

Kroz istoriju se najčešće spominju dve velike i veći broj *manjih* revolucija. Promene u načinu proizvodnje krajem XX veka uvode pojam *treće tehnološke revolucije – informatičke revolucije*. Odgovor na pitanje kako je tehnološki razvoj uticao na promene u društvu možemo potražiti samo na osnovu istorijskih činjenica – do sada izvedene tehnološke revolucije donele su više dobra društvenom razvoju i pored svih negativnih posledica koje prate svaku revoluciju. Rezultat je primetan porast kvaliteta i standarda života, a kao ključni dokaz ovoj tvrdnji – činjenica da je životni vek čoveka osetno produžen! Pogled u istoriju daje odgovore i na pitanje kako su se pojedinci i grupe suprotstavljali promenama, a rad se bavi i aktuelnim antiglobalističkim pokretom i pogledom kakva bi mogla biti budućnost informatičkog društva.

Kakva je uloga darovitih u ovde opisanim, skorašnjim, promenama, tj. kakva je njihova uloga u događajima koji slede? Da li će daroviti biti upotrebljeni kao sredstvo dostizanja ekonomskih i političkih ciljeva globalizacije, ili će oni proces globalizacije učiniti humanijim...

Ključne reči: globalizacija, IT, informatika, tehnologija, društvo, tehnološka revolucija.

Mada se pojam globalizacija i globalno veoma često vezuju za ime profesora književnosti i teoretičara medija Maršala Makluana (1911 -1980), istina je da je on, zapravo, prvi upotrebio, danas veoma često korišćen, izraz *globalno selo*. Tačno je, zapravo, da su već krajem XIX veka teoretičari koristili pojam *globalna ekonomija* u pokušaju da opišu predstojeće promene u sferi finansija, kapitala, trgovine i industrije. Proklamovana kao proces koji će sa sobom doneti jednakost u pravima i obavezama građanima širom sveta, a državama relativnu ekonomsku jednakost, globalizacija danas pokazuje svoje pravo lice. Pojave koje su ocenjene pozitivno: evropske i svetske ekonomske i društvene integracije, propast komunizma i liberalizacija autokratskih državnih sistema, zapravo otvaraju novo pitanje: *Da li globalizacija*

vodi ka svetu koji postaje mesto jednakosti za sve ljude, ili vodi ka tome da bogati postaju sve bogatiji, a siromašni sve siromašniji? (O'Rourke 2001: 39)

Danas, kada je globalizacija postala stvarnost, teoretičari jednostavno ne uspevaju da pronađu definiciju koja bi u sebi sadržala i pozitivne i negativne strane ove pojave. Dve najpoznatije teorije o globalizaciji su upravo dokaz ove crno-bele slike današnjeg sveta. Teorija Pola Semjulsone tako ocenjuje da će se budućnost *razvijati u pravcu izjednačavanja u celom svetu* (Marković 2010: 18), a Gunar Mirdal ocenjuje da će slobodna trgovina dovesti *do toga da će već postojeće razlike u platama između siromašnih i osam bogatih država porasti* (Marković 2010: 18). Zapravo ovo su teorije koje svoju pažnju uglavnom posvećuju ekonomskoj komponenti globalizacije, ali istorijski potvrđena činjenica je da se pod ekonomskim uticajima paralelno menjaju i društva, pa samim tim i oni elementi nama posebno interesantni u ovom radu, a to su obrazovanje, informatika i daroviti.

Za razliku od industrijske revolucije, gde je u prvom planu proizvod, materijalni, opipljivi rezultat rada čoveka i mašine, u periodu globalizacije nematerijalno dobija primat. Tako današnje društvo nazivamo; društvo znanja, informatičko društvo, pa napokon i društvo darovitih, posebno onih koji su u stanju da svoje znanje materijalizuju najčešće ga pretvorivši u novac, koji je danas, takodje, u velikoj meri virtuelan. Osnovna kategorija koja stvara u ovakvom društvu novu vrednost je informacija, što nas opet vraća na delo Maršala Makluana i njegovu tvrdnju: *medij je poruka*. Uzimajući u obzir da je svoja dela pisao tokom šezdestih godina, kada su kompjuteri i informatika bili uslovno nedostupna kategorija možemo reći da je Mekluan već tada jasno predvideo njihovu dominaciju na kraju XX i na početku XXI veka. Ako bismo u svetlu svega navedenog pokušali da uspostavimo vezu između znanja, informatike i darovitih, možda bismo, što će u ovom radu biti i pokušano, mogli da posmatramo razvoj jednog uslovno darovitog deteta u navedenom okruženju.

Rađanje

Razvoj i rast ovog deteta, koje ćemo ovom prilikom zvati Jovan, posmatraćemo u okolnostima koje su se zaista odvijale u jednoj zemlji koju ćemo zvati njenim pravim imenom – Srbija. Ovom prilikom podsetićemo se i par činjenica koje karakterišu

razvoj informatike uopšte, a posebnu pažnju ćemo obratiti na uticaj svetskih procesa, u svetlu globalizacije, na unutrašnje prilike koje su, verujemo, ipak samo refleksija već spomenutih spoljnih uticaja, ili možda nisu?

Ulazak u poslednju deceniju XX veka svakako je obeležio pad Berlinskog zida. Međutim, zanimljivo je pogledati malo unazad, *s jedne strane, istočne, bio je avetinjski uredno okrećen a sa druge, zapadne, išaran milionima poruka. One su bile namenjene onima preko puta, ali ovi ih nikada nisu mogli pročitati već zbog same činjenice što im prelazak u Zapadni Berlin nije bio dozvoljen. Uzaludnost ispisivanja tih poruka na Berlinskom zidu je bila više nego očigledna, ali je, pretpostavljam, takođe služila kao neka vrsta utehe.* (Marković 2010: 15.) Kada je u novembru 1989. godine zid srušen, poruke su nestale, a istovremeno je i njihov sadržaj izgubio značaj, što je na neki način uvod u vreme kada su vrednosti i poruke koje su vredele čitavu večnost prestale da važe. Suprotno ovome, tamo gde zidovi nisu postojali, počelo je njihovo gradjenje. Na teritoriji, sada bivše, Jugoslavije krenula je izgradnja *zidova* koja će uskoro podeliti braću, supružnike, prijatelje... Država koja je, ne samo simbolično, predstavljala spoj Istoka i Zapada, našla se u vrtlogu ratova i razaranja čije posledice se i danas osećaju, a rane prouzrokovane ovim događajima teško zarastaju. Krajem 1993. godine rođen je i Jovan, u situaciji kada u Srbiji nacionalna valuta, dinar, ne vredi bukvalno ništa. Istorija je zabeležila i da je tada odštampana novčanica sa najviše nula (500.000.000.000 dinara) u svetu, ikada, i kao takva je zabeležena i u Ginisovoj knjizi rekorda. Činjenica je da se i dan danas u svetu radjaju deca u nepodnošljivim uslovima, ali na kraju XX veka ovakva situacija u Evropi delovala je potpuno apokaliptično. U to vreme na par stotina kilometara, u Bosni i Hercegovini, besni građanski rat, u kojem život gubi oko sto hiljada ljudi, a procenjuje se da ih je 1.800.000 raseljeno. Paralelno sa ovim podelama, zemlje pretežno zapadne Evrope počinju svoje sveobuhvatno ujedinjenje, uklanjanjem fizičkih granica i ukidanjem svih barijera u ekonomiji i konačno, stvaranjem zajedničkih organa spoljne, ekonomske, vojne, pa indirektno i unutrašnje politike samih članica. Jovan je, poput evropskog zajedničkog tržišta, bio u pelenama. Stručnjaci koji se bave darovitošću, teško da bi bili u stanju da, na ovom uzrastu, ocene da li je Jovan darovito dete. Posmatrajući roditelje, možda bi bili u stanju da pretpostave da će dete biti darovito; paralelno sa tim, roditelji se, kao i uvek, nadaju da su dobili *pametno* dete. Sa druge strane, ekonomski analitičari i kreatori

Evropske unije, takodje žive u nadi da je njihovo *čedo* na pravom putu. Čini se da su samo nosioci globalizacije, već identifikovani finansijski giganti sigurni da je njihova budućnost svetla i da su vrata evropskog, pa i svetskog, tržišta *otvorena*. Počinje proces u kojem velike kompanije *gutaju* male, uklapaju ih u svoje standarde i svoje bogatstvo nelinearno uvećavaju iz godine u godinu, grubo gazeći svaku konkurenciju i svaku prepreku koja im se pojavljuje na putu *osvajanja sveta*. U ovoj pomalo konfuznoj situaciji, duboko u „detinjstvo“ zakoračila je informatička industrija. Duge porodajne muke, koje je moguće posmatrati i čitavih četrdeset godina unazad, bivaju prevaziđene nastankom *personalnih kompjutera* tzv. PC i ubrzanim razvojem operativnih sistema, usmerenim i namenjenim direktnim korisnicima. Bil Gejts, Majkrosoft i Windows postaju sinonimi za bogatstvo, ali istovremeno otvaraju i put u novu dimenziju *grafičkog opštenja*. U skladu sa ovim, ovde je zanimljivo spomenuti da je 1971. godine Slobodan Djordjević preveo M. Makluanovu knjigu i naslovio je: *Poznavanje opštila čovekovih produžetaka* (u originalu *Understanding Media: The Extensions of Man* (1964)), što može delovati pomalo nezgrapno, ali iz aktuelne perspektive kao da je ovim naslovom rečeno čak i više nego samim originalom.

Rano detinjstvo

Kada je 1995. godine predstavljen Windows 95, komunikacija sa računarom je svedena na puko prepoznavanje slika, poznatih pod imenom *ikonice*. Nije više bilo potrebno poznavati reči, pa ni slova da biste (ograničeno) koristili mogućnosti kompjutera; pri tom se misli na jednostavne igre, crtanje u odgovarajućim programima, ali i podešavanje izgleda ekrana, *skrin sejvera* i td. Na ovim osnovama nastaju mnogi programi, namenjeni ozbiljnijoj upotrebi, ali i programi namenjeni obrazovanju. Tako se krajem 1998. godine pojavljuje na našem tržištu CE-DE Bukvar (Multisoft, 1998), Jovan već sve češće sedi uz kompjuter, a sada počinje na zanimljiv i kreativan način da uči slova i brojeve. Slike, dečije pesme, crtanka, kvizovi i *čarolija* počinje. Rat u Bosni, biva završen potpisivanjem tzv. Dejtonskog sporazuma. Svetski zvaničnici i domaći moćnici *donose* mir, čini se u trenutku, kada ni oni više nisu imali volje da se, surovo rečeno, ali ne daleko od istine, *igraju rata*. Nažalost, kasnije će se pokazati da *ratne igre* na Balkanu još nisu završene. Evropa je u zamahu, sve češće stanovnici nove ujedinjenje Evrope uvidjaju da razlike

nije tako lako prevazići, kao i da novostvoreni odnosi ne vode tako lako u javno proklamovanu *jednakost*.

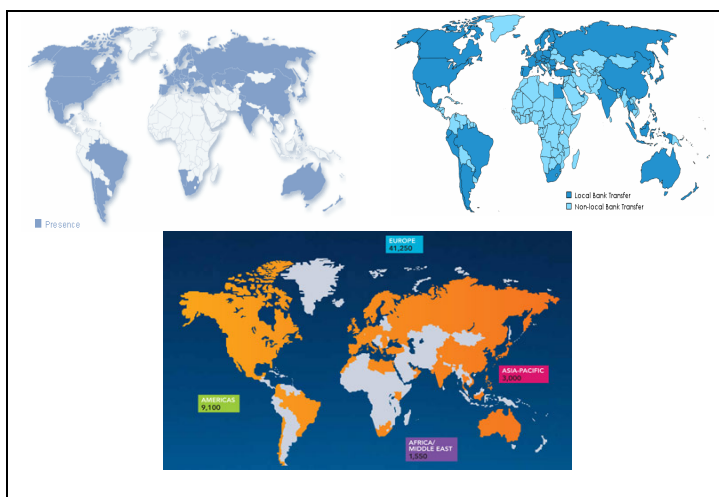
Ubrzano odrastanje

Poslednju godinu sa predznakom „19“, 1999. Evropa obeležava uvodjenjem zajedničke valute – Evro, koja treba da označi finansijsku, pa samim tim i svaku drugu stabilnost koju pretpostavlja ova Unija. Srbija koja je u poslednjih par godina ipak u izvesnoj meri *stala na noge* (ukidanje ekonomske blokade UN, tzv. sankcija) spotiče se o novi kamen na svome putu – kriza na Kosovu. Neuputno je tražiti razloge, ko, kako i kad je odlučio i rešio da i Srbija bude direktno uključena u rat. Međutim, kao neka osveta za prethodne godine kada je od strane srpskog rukovodstva uporno ponavljano *Srbija nije u ratu*, 24. marta, te 1999. godine, NATO avioni započeli su operaciju *Milosrdni andjeo*. Ovde je u našoj analizi, pre svega, bitna činjenica, da je operaciju započela vojna alijansa, bez saglasnosti Ujedinjenih nacija – organizacije koja može i treba da predstavlja glas *svih naroda*. Ovo je upravo i trenutak kada nadirući globalizam pokazuje svoje pravo lice, predvođen, svakako, snagom SAD, u ovom slučaju možda ne toliko u finansijskom, koliko u političkom i vojnom obličju. Ali, to je varka, poznajući prilike u Americi, lako donosimo zaključak da je ekonomija kreator vojne i svake druge politike, a *globalizatori* spremni da pogaze sve etičke norme u cilju postizanja dugoročnih ciljeva – ekonomske prevlasti u svetu. Jovan sve češće sedi kraj kompjutera, 78 dana pod bombama provodi u društvu svoje braće, shvatajući da *nešto ne valja*. Tokom dana dečaci spravljaju puške i topove i bore se protiv, ovaj put, stvarnog neprijatelja, a večeri provode uz kompjuter pucajući na virtuelne neprijatelje kojih je na svakom novom i težem nivou sve više. Jednostavna filozofija, koja plaši malo dete, *Zašto kada predjem na novi nivo, umesto nagrade, dobijam još teži zadatak?* ili *na novom nivou opet dobijam tri 'života', a mnogo više neprijatelja*, počinje da utiče na njegovo prerano sazrevanje. Jovanu se dešava još jedno *čudo*, radja mu se sestra. Koliko god roditelji želeli da to izbegnu, u porodici ipak nastaju oblici *nezdrave konkurencije*, u kojoj starije dete često postaje *gubitnik*. Činjenica je, međutim, da u određenim okolnostima ovo dete postaje i *nenadani dobitnik* opet kao plod navedene roditeljske brige, ali i kao sposobnost deteta *da iskoristi priliku*. U svetskim okvirima *nelojalna* ili *nezdrava konkurencija* zaodenuta u plašt tzv. antimonopolskih zakona, dozvoljava

preduzećima da u svakoj zemlji, na određenoj teritoriji dostignu granice koje ih neće svrstati u *monopoliste*. Ali, ako pogledamo kartu sveta i koliki je njihov deo *kolača*, stvari postaju mnogo jasnije, antimonopolistički zakoni se ne odnose na sveukupnu teritoriju sveta i tu ovakve kompanije vide svoju priliku.

Na slici broj 1 date su mape koje predstavljaju globalnu pokrivenost tri slučajno odabrana preduzeća, u različitim oblastima poslovanja (proizvodnja odeće i obuće, hemijska industrija, bankarstvo). Lako je zapaziti da su mape gotovo podudarne. Proučavajući još veći broj primera, uvideli bismo da praktično sve globalne kompanije mogu koristiti istovetnu mapu. Svedoci smo početkom 2011. godine *spontanih* revolucija na severu Afričkog kontinenta. Realno je da će ove mape biti uskoro prepravljane i da će ove zemlje biti obojene u tamnije plavu, odnosno narandžastu nijansu upravo kao rezultat *pravedne borbe naroda* za bolji život.

Slika 1. Mape pokrivenosti tržišta tri raznorodne globalne kompanije

Na pragu puberteta

Svetska ekonomija pred ulazak i u prvim godinama novoga veka doživljava procvat, kompanije se šire na svim kontinentima. Do sada u radu nije spominjan raspad Sovjetskog saveza, ali činjenica je da je na globalnom nivou ovo verovatno

jedan od najvažnijih događaja sa kraja prethodnog veka. Za globalne kompanije, novo ogromno tržište predstavlja izazov, a liberalna rukovodstva trude se da ih dočekaju *uz sve počasti*. Mada industrijski gledano, Rusija gotovo da je *na kolenima*, neiscrpan sirovinna baza ove zemlje predstavlja *izbor i izazov za budućnost* s obzirom na to da su mnogi izvori sirovina i energije širom sveta već maksimalno iscrpljeni neobuzdanom eksploatacijom. Perspektiva Rusije i njenih novih, starih, suseda na globalnoj mapi sveta sve više zauzima važno mesto oko koga se već vode, ali će se voditi i sve žešći sukobi (Čečenija, Ingušetija, pojava promuslimanskih terorističkih grupa i td.). Za to vreme Evropa odrasta, sigurna u sebe traži nove *drugare*, pa tako 2004. godine još deset zemalja, pretežno pripadnika tzv. Istočnog bloka, postaju članice Unije, čime ukupan broj članica raste na 25. Jovan polazi u prvi razred, suočivši se sa činjenicom da će učiti ono što već zna. U skladu sa školskim planom i programom, učenje slova i brojeva na tradicionalan način za njega ne biva otkrivanje novog, već, suprotno očekivanom, razlog da školu doživi kao ponavljanje poznatog na monotoniji i za njega teži način. Jovan nije jedini u razredu koji je već ovladao slovima azbuke i brojevima, tako da se i učiteljica nalazi pred teškim zadatkom uskladjivanja gradiva za tridesetoro dece koja su na potpuno različitim početnim osnovama. Tokom prve četiri godine školovanja, Jovan se ipak uklapa u redovan proces obrazovanja. U navedenom periodu on biva identifikovan i kao potencijalno darovit. Njemu, ali i njegovim vršnjacima ovako prepoznatim, dešava se proces koji ih delimično uprosečuje, i kao takve šalje u peti razred, gde razlike u odeljenju ponovo počinju da dominiraju. Činjenica da su školske obaveze, koje se ispunjavaju kod kuće (domaći zadaci), malog obima, ostavljaju Jovanu mnogo slobodnog vremena. Neadekvatna atmosfera u razredu, uzrokovana navedenim, ali i mnogim drugim razlozima (koji ovom prilikom neće biti navodjeni) čine da se Jovan u slobodno vreme ne druži sa svojim vršnjacima. Jedino što preostaje Jovanu jesu televizijski program i računar. Ostaje pitanje *šta je sa Jovanovim roditeljima?* U Srbiji, koja se *diže iz pepela*, nakon demokratskih promena 2000. godine, roditelji pokušavaju da povrate ili izgrade svoju karijeru. Poslovne obaveze, prisustvo mlađeg deteta i *jurnjava za novcem* ne mogu da budu opravdanje, ali realna je činjenica da su koliko god se trudili da deo svoga slobodnog vremena provedu *kvalitetno* sa Jovanom, ipak i oni u dobroj meri *zakazali*. Stalno opominjanje „ugasi televizor“ ili „isključiti kompjuter“ nisu davali zadovoljavajuće rezultate, ali je

Jovan zato ovladao engleskim jezikom do nivoa koji se opisuje kao „proficient“ (odličan, ali ne kao standardna školska ocena), po pitanu pisanja, čitanja, ali i komunikacije. Jednostranost u njegovim interesovanjima ogleda se i u činjenici da je „bezbroj puta“ (njegovim rečima) pročitao sve knjige o Hari Poteru, a zatim ih je sve, ponovo, pročitao i u originalu (na engleskom jeziku). Doživljaj škole kao „dosadne“ nastavio se i u višim razredima osnovne škole, mada je sveukupan rezultat, oličen u ocenama i dalje u najvećoj meri glasio „odličan, 5“.

Mada rođen još odavno, Internet kao da je 20-ak godina čučao negde skriven, a onda je za par godina od početka ovog veka ubrzano preživeo svoje detinjstvo, pubertet i zašao u godine zrele mladosti. Razvijan lokalno, Internet je ubrzo postao svetska, u ovom slučaju adekvatnije rečeno, globalna mreža. Prestigavši Jovana, ali i globalizaciju, Internet ih je sačekao da ga upoznaju i da se njime zaraze, ali i da ga neobuzdano iskoriste.

Pubertet

Pubertet je Jovana, njegove roditelje i globalizaciju zatekao kao veliki apsurd koji ćemo objasniti na primerima koje ćemo navesti kao uvod u zaključak ovog rada. Informacione tehnologije su zavladaile svetom, živimo u informatičkom društvu i promene u kojima smo se zatekli čine da se osećamo koliko zbunjeni toliko i ponosni što smo svedoci nečega što gledano sa strane možemo opisati kao „veličanstveno“, ne trudeći se da dublje „zagrebemo“ u suštinu ovih pojava.

Jovan je, pošavši u srednju školu, stekao veliki broj prijatelja, „društvenost“ se probudila, nakon mnogih godina, u njemu. Ali, nekim neverovatnim čudom, njihovo doba je noć. Tokom dana komunikacija se odvija bezbrojnim SMS porukama (rad je uskraćen za detaljnije bavljenje mobilnom telefonijom, pošto je i ona samo deo informacionih tehnologija), putem Fejsbuka, Tvitera i ostalih socijalnih mreža. Kada se čini da je sve u ovom danu rečeno, drugari se nalaze kako bi pod okriljem noći nastavili svoje druženje. Kao da u poslednjim trenucima dana ova, još uvek, deca, otkrivaju da je moguće komunicirati „oči u oči“ sa svojim vršnjacima. Kada noć već uveliko postaje novi dan, u komunikaciju se opet putem SMS-a uključuju roditelji – „kada se vraćaš“, „da li ti znaš koliko je sad sati“..., a naša deca „omamljena“ novootkrivenim načinom komunikacije mole za „još malo“ noći.

S druge strane, globalisti bukvalno „nikad ne spavaju“. Ako je u Evropi noć i kancelarije i pogoni miruju, u Americi startuje novi radni dan u prostorima čiji je vlasnik isti onaj, kao i u Evropi. Kako bismo objasnili apsurd, ali i suštinu, globalizacije, poslužićemo se jednim banalnim lokalnim primerom. Jedna jednostavna limenka piva govori možda više nego sve teorije i objašnjenja procesa globalizacije. Na limenci je zlatnim slovima ispisano „Nikšičko pivo“, pa i sa skromnim poznavanjem geografije lako zaključujemo da pijemo pivo poreklom iz Crne Gore. Natpis sitnim slovima uverava nas da smo u zabludi, naime, navedeno pivo „Proizvodi i puni: Apatinska pivara d.o.o. ...Apatin, Proizvedeno u Srbiji po licenci 'Trebjesa' AD Nikšić, Crna Gora“. Dobro, ovako se možda štedi na transportu, ali još sitnija slova vode nas do vrhunca ovog apsurga: „Uvoznik i distributer za Crnu Goru: Pivara 'Trebjesa' AD Nikšić, ...“, normalno vlasnik obe pivare je „CVC Kapital partners“, čije ingerencije verovatno odgovaraju gore prikazanim mapama. Ostavićemo ovaj slučaj bez komentara, pošto su globalni primeri verovatno još besmisleniji.

Konačno, kompjuteri su, u sprezi sa Internetom, postali *opština čovekovih produžetaka* ili „produžetak čovekovih opštenja“ pa ćemo se u zaključku baviti njihovom budućnošću u svetlu mogućih događaja.

Zaključak ili vizija „njihove“ budućnosti

Globalizam već uveliko pokazuje „drugu stranu medalje“ i pretpostavka sa početka rada *da bogati postaju sve bogatiji, a siromašni sve siromašniji?* (O'Rourke 2001: 39) više nije dilema i ako je svet još uvek u stanju *razumnim prepoznavanjem opasnosti koje su pred nama i odlučnošću da im se suprotstavimo, moći ćemo izbeći sudbinu društava koja su bila pre nas – nestala* (Marković 2009: 26). Zato o budućnosti globalizacije opet možemo govoriti crno – belo. Teško da će ovakav razvoj odnosa u svetu doneti svima dobro, neophodnost ravnomernije raspodele kapitala mora biti vizija koja će i samim globalizatorima omogućiti opstanak, ili...

Jovan i kompjuteri, odnosno sve ono što čini informacione tehnologije su već odavno postali nerazdvojni na putu njihovog odrastanja. Medjutim, podsetićemo se prve industrijske revolucije. Pored svog oduševljenja novonastalim razvojem parne mašine i sveukupnom industrijalizacijom, postojali su, kao što je i za očekivati, i oponenti ovih procesa. Jedan od najpoznatijih protivnika industrijskog razvoja bio je Ned Lud ili verovatnije Ned

Ludlam koji je u nastupu besa polomio dve industrijske mašine, a njegov postupak je okarakterisan kao poziv na uništavanje mašina, koje će izazvati smanjenje radnih mesta i prouzrokovati negativne posledice za tada (XIX vek) nastajući *proleterijat*. Slična bojazan pojavila se i sa nastankom kompjutera i robota, kada je lansirana ideja da će ove elektronske sprave zameniti ljude i oduzeti im njihova radna mesta. Do uništavanja kompjutera nije došlo, a svedoci smo da su ljudi širom sveta rado prihvatili kompjutere kao pomoć u radu, ali i obrazovanju, zabavi i td.

Medjutim, kao predviđanje budućnosti ovde izažavamo bojazan da će Jovan i njegovi drugari u odredjenom trenutku pomisliti ili shvatiti da im kompjuteri oduzimaju „ljudskost“. Neosporna je činjenica, da komunikacija mobilnim telefonima i kompjuterima ukida *dodir* kao jedno od osnovnih komponenti ljudskosti, odnosno ljubavi koja je na kraju krajeva i po Bibliji stvorila ljudski rod. Ljubav deteta i majke počinje dodirom, ljubav medju prijateljima nastaje dodirom, makar i iskrenim stiskom ruke, a ljubav medju zaljubljenima takodje istinski biva dokazana tek dodirom usana. Hoće li Jovan i njegovi vršnjaci sestiti oko velike logorske vatre, kao nekada hipici, ložeći je svojim kompjuterima, mobilni telefonima i ostali *gadžetima* (gadget) u potrazi za onim što je još ljudsko ostalo u njima...

Ili će daroviti mladi ljudi potražiti svoju priliku u globalnim kompanijama postavši *Another Brick in the Wall* kako su o novoj generaciji već odavno pevali Pink Flojd, ili će neki Jovani uspeli od ovoga sveta da načine humano ljudsko društvo, kakvo danas u sve manjoj meri prepoznajemo svuda oko sebe.

Bibliografija:

- Draker, P. (2003). *Moj pogled na menadžment*. [My View on Management]. Adizes, Novi Sad. <http://scindeks.nb.rs/Default.aspx>.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Marshall_McLuhan pretraživano 04.02.2011.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Ned_Ludd pretraživano 04.02.2011.
- http://europa.eu/abc/history/2000_today/index_en.htm pretraživano 04.02.2011.
- Marković, D. (2009). *Globalistika i kriza globalne ekonomije*. Grafiprof, Beograd.
- Marković, G. (2010). *Zid* u Politika online. Politika, Beograd. Online: <http://www.politika.rs/pogledi/Goran-Markovich/ZID.lt.html>

- O'Rourke, K. (2001). *Globalizacija i nejednakost: istorijski trendovi* u Annual World Bank Conference on Development Economics, Washington. Oxford University Press, New York.

Predrag Prtljaga

Preschool Teacher Training College

“Mihailo Palov“ – Vršac

jpivan@sezampro.rs

Global-IT-ization

Abstract: The fall of Berlin wall, i.e. unification of the *two Germanies* can figuratively mark the beginning of globalization process. In parallel with this process, without political background, information technology has been developed, to become world phenomenon, as well as one of the means for the achievement of both global and political aims.

Two great and a number of *smaller* revolutions have been most commonly mentioned through history. The changes in the production process in the end of 20th century have brought about the notion of *the third technological revolution – informatics revolution*. The answer to the question how technological development has influenced social changes can be searched for according to historical facts – recent technological revolutions have brought more welfare to social development, apart from all the negative consequences following any revolution. The result is noticeable increase of life quality and standard, and the key evidence supporting the statement is – the fact that the lifespan has been significantly extended! A look at history offers answers to the question in what a way individuals and groups used to struggle with changes. Furthermore, the paper deals with the current antiglobal movement and a view on what the future of informational society could be like.

What is the role of the gifted in the described recent changes, i.e. what is their role in subsequent event? Will they be used as a means for achieving economic and political aims of globalization, or they will be those who will make the globalization process more humane...

Key words: globalization, IT, informatics, technology, society, technological revolution.

159.928:316.32(082)(0.034.4)

DAROVITI u procesu globalizacije [Elektronski izvor] /
[uredili Grozdanka Gojkov, Aleksandar Stojanović ;
prevodilac (engleski jezik) Jelena Prtljaga]. - Vršac :
Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača
"Mihailo Palov"; Arad : Universitatea de Vest "Aurel
Vlaicu", 2011 (Vršac : Triton). - 1 elektronski optički disk
(CD-ROM): tekst, slika ; 12 cm. - (Zbornik / Visoka škola
strukovnih studija za obrazovanje vaspitača "Mihailo Palov",
Vršac; 16)

Nasl. sa naslovnog ekrana. - Radovi na srp. i rum. jeziku. -
Tiraž 100. - Bibliografija uz svaki rad. - Rezimeji na engl.
jeziku uz većinu radova.

ISBN 978-86-7372-132-3

а) Даровитост - Глобализација - Зборници

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

159.928 : 316.32 (082)

DAROVITI u procesu globalizacije / [urednili Grozdanka Gojkov, Aleksandar Stojanović ; prevodilac Jelena Prtljaga]. Vršac : Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov“ ; Arad : Universitatea de Vest «Aurel Vlaicu», 2011 (Vršac : Tuli). – 698 str. ; ilustr. ; 24 cm. – (Biblioteka Zbornik / Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov“, Vršac ; 16)

Radovi na srp. i rum. jeziku. - Tiraž 100. – Bibliografija uz svaki rad. – Rezimei na engl. jeziku uz većinu radova.

ISBN 978-86-7372-131-6

a) Даровитост – Глобализација - Зборници

COBISS.SR-ID 263966727